

ORTAKÖY-BÜYÜK MECİDİYE CAMİİ RESTORASYONU

Sıdika ESEN

TARİHÇE:

İstanbul-Ortaköy Vapur İskelesinde Boğaz Kıyısında bulunan Caminin yerindeki, Mahmut Ağa'nın yaptırdığı mabet harap olunca Sultan III.Ahmet zamanı İbrahim Paşa Kethüdası Mehmet Ağa (1134) 1721'de yeni bir cami yaptırmıştır.

Ancak bu mabet de harap olunca bugünkü Cami, Sultan Abdülmecit tarafından (1271) 1854'te yaptırılmıştır.¹

MİMARİ USLUP:

Bodrum katı üzerinde cami ana mekanı ve 2 katlı Hünkar Kasrı'ndan oluşur. Mimarı Nigosos Balyan olup barok tarz camilerin örneklerindedir (Resim.1).

Camiye iki yandan kıvrılan merdivenlerle ulaşılarak, son cemaat mahallinden sonra bir kapı ile girilir. Büyük kolonların ayırdığı galeri şeklindeki geçiş hacminin sağ ve solu müezzin mahfelidir. Cami ana mekanı kare plânlı olup, üzeri kubbe ile örtülüdür. Beden duvarları askı kemerlerine kadar devam ederek, köşe ayaklarına oturur. Cephelerde bulunan yivli yuvarlak ayaklar içten de hissedilir. Pandantifler askı kemerleri boyunca alçalarak köşe ayakları üzerinde bulunan contre-poid kulelerine bağlanır. Caminin taş dış cepheleri barok tarzda oyma ve kabartmalarla süslüdür. Büyük pencerelerin aydınlattığı iç mekan kalem işi, ştuk, alçı profiller ve altın varak süslemeler ile zenginleştirilmiştir. Yine bu mekanda somaki mihrap, minber ve kürsü bulunmaktadır.

Son cemaat mahallini çevreleyen Hünkar Kasrı'na Batı cephesinden girilir. Hünkar'ın denizden geleceği düşünülerek rıhtıma merdivenler yapılmıştır. Maiyet, bekleme odası, Hünkar odası ve merdivenlerden oluşan bu bölüm son cemaat mahalli üst katındaki Hünkar Mahfeline açılır. Hünkar Kasrı'nın ikişer katlı olan sağ ve solunda kalan bölümleri tonoz ile örtülü olup, plân şeması olarak benzerlik mekanlarında kalmaktadır.

Camii dış cephelerindeki bezemelerin bolluğuna karşın Hünkar Kasrı ve Son Cemaat mahalli cepheleri son derece sade tutulmuştur.

GEÇİRDİĞİ ONARIMLAR:

Belgelere göre geçirdiği en eski onarım 1862 ve 1866 yıllarındadır. Depremlerden minarelerin harap olması nedeniyle 1909 yılındaki onarımda; aynı özellikte fakat yivsiz olarak yeniden yapıldığı bilinmektedir. Yine bu onarımda Hünkar Kasrı batı dış cephe alınlıkları ile iç duvar ve tonozlardaki bezemeleri değiştirilerek tekrar yapılmıştır.²

1. ÖZ, Tahsin, **İst. Camileri**, II.C.s.51

2. TUĞLACI, Pars, **Balyan Ailesi** s.198

Ortaköy deresinin denize döküldüğü yatak üzerinde inşa edilmiş ve sert zemine oturmayan Caminin de üzerinde bulunduğu rıhtımın, tasman yapması sebebiyle, eserdeki oturma ve çatlakların tehlikeli bir hal arzemesinden dolayı, Camii 1959 yılında ibadete kapatılarak içten ve dıştan askıya alınmıştır.³

Rıhtım takviye edilmiş, Cami duvarları iç ve dış taraflarına foret kazık çakılarak, beden duvarlarına konan çelik putreller kazıklara bağlanarak, zemin takviyesi yapılmıştır. Tehlikeli görülen tuğla kubbe sökülerek, içte basık formu vermek amacıyla çift cidarlı olarak yeniden inşa edilmiştir. Dış cephe ve contrepid kuleleri onarılıp, iç mekanlarda sıva ve bezemeler yenilenerek 1979 yılında eser tümüyle ibadete açılmıştır.⁴

RESTORASYON ÖNCESİ:

Hünkar Kasrı'nın sol bölümünün yanlış fonksiyonu sebebiyle; 13.12.1986 tarihinde gece elektrik kontağından çıkan ani bir yangın sonucu, bu bölümün ahşap elemanları tümüyle yanmış ve mekanlar harap olmuş, ikamet eden cami görevlisinin ailesinden 3 kişi yanarak vefat etmiştir. Cami ve diğer mekanlar ise; sıcak, is ve yangın söndürmek için kullanılan su ile tahrip olmuştur.

Rölöve ve Çizimler:

Cami çok yakın bir tarihte ve önemli ölçüde restore edildiğinden, İdareimiz elemanlarınca hazırlanan ayrıntılı rölöve projesi tam takım halinde Abide ve Yapı İşleri Müdürlüğü Arşivi'nde mevcuttur. Tüm kalem işi desen kopyaları alınmış, ana kubbe desenleri tezyinat uzmanı* tarafından tashih edilmiştir.

Fotoğraf:

Caminin yangın sonrası hali (yer teslimi) ve imalatların aşamaları ayrıntılı olarak fotoğraf ile tesbit edilmiştir.

Mimari Elemanların Korunmaya Alınması:

Cami ana mekanında bulunan mihrap, minber, kürsü, avize tahta perde ile, *cihar-ı yar-ı güzün* levhaları ise naylon ile örtülerek muhafaza edilmiştir.

Temizlik:

Sağ Hünkar Kasrı mahallerinde yangın artığı moloz temizlenmiştir.

İslenen kalem işi ve alçı yüzeylerin temizlenmesi araştırılmış, ancak kimyasal malzeme ve suyun bu tüt malzemelere vereceği zararlar endişesi ile bu yol denenmemiştir.

İskele:

Cami tümüyle ibadete kapatılmayıp, öncelikle cami iç mekanı ve sağ Hünkar Kasrı Mahallinde iskele kurulmuştur.

ARAŞTIRMA VE DÖKÜMANLAR:

Sağ Hünkar Kasrı üst mekanlarında yapılan araştırmalarda; Duvarlarda kalem işi altında, orijinal horasan sıva üzerinde üstte görülenden farklı motif ve renklerde bezemeler bulunmuştur. Tonozlardaki sıvalar önceki restorasyonlarda büyük ölçekte yenilediğinden ilk devir kalem işini saptamak imkanı olamamıştır. Alt kat mekanları duvarlarında badana altında kalem işi bulunmuş ve bulunan örnekler korunmuştur.

Sol Hünkar Kasrı mekanlarında; Sıvalarda itinalı araştırma yapılmak istenmişse de, yangın sebebiyle bağlayıcılık özelliği kaybolduğundan, bezemeye rastlanamamıştır. İmalata esas; döşeme, doğrama, alçı profil gibi mimari elemanların örnekleri korunmuştur (Resim.4-5-6).

Kubbenin betonarmeye çevrilmesinden dolayı; orijinal tezyinatın yitirilmiş ve yapılan tezyinat da başanya ulaşılamamış olduğu görülerek araştırma yapılmıştır. Dolmabahçe Sarayı Muayede Salonu kubbesinin karakteristik ve işleme olarak tek örnek olması nedeniyle, üslup ve renklendirme konusunda faydalanılmak üzere Muayede Salonu kubbesinin fotoğrafla tesbiti yapıldı. Kubbenin betonarmeye

3. Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi

4. "Ortaköy Cami tamir ve onanımı", **Rölöve ve Restorasyon Dergisi**, s.1, S.87

*Tahsin AYKUTALP Mimar Sinan Üniversitesi Tezyinat Bölümü Öğretim Üyesi

çevrilmesinden önceki, orijinal tezyinata ait bulunan siyah-beyaz fotoğraflarından ve alınan tezyinat kopyeleri dikkate alınarak mukayese yapıldığında; mevcut kalem işi çiziminin değişime uğradığı, resim ağırlıklı barok tarzı üslubuna göre işlenmediği ve bu yüzden üç boyutlu özelliğini kaybettiği görüldü (Resim.7).

Bu araştırma ve bilgiler ışığında kubbe tezyinatına ait 1/1 çizim ve 1/5 renklendirme projesi uzmanlarca hazırlanıp, İstanbul III Nolu Bölge Koruma Kurulu onayı alındı.

Cami içindeki ştuk ve somaki taklidi kısımlarda araştırma yapılarak; mevcut ştukların orijinal devrinden kaldığı, daha önceki restorasyonlarda tahrip olan yerlerde ise, sıva üzerine plastik boya ile somaki taklidi yapıldığı tesbit edilmiştir (Resim.8).

YAPIDA GERÇEKLEŞTİRİLEN RESTORASYON:

1) Sol Hankar Kasrı ve son cemaat mahallinde:

Araştırma, temizlik ve belgeleme işinin takibinde bağlayıcılık özelliğini yitirmiş bulunan sıvalar raspa edilmiştir.

Strüktürel olarak: Zemin kat döşeme betonu, sıralı moloz taş duvarlar ve tuğla tonozların sağlam olduğu tesbit edilmiştir. Tuğla tonozlarda yangın sebebiyle oluşan bazı çatlaklar, orijinal malzeme ve tekniğine uygun olarak dikiş yapılarak onarılmıştır.

İki katlı olan bu mekanların ara kat ahşap girişlemesi yanlış olduğundan, İdaremezce onaylanan projesine göre çelik konstrüksiyon girişlemesi yapılmıştır.

Taş işleri: Yangın son cemaat mahalli cephesinde pencere, kapı, söve ve silmelerinde çatlak, kopma gibi tahribatlar oluşturmuştur.

Yonu taşı pencere söveleri, koç başı ve cephedeki profilli silmenin tahrip olan kısımları çürütülerek; orijinaline uygun olarak yonu taşı malzeme ile tamamlanmıştır.

Cami girişi kapısının çok tahrip olan mermer yan sövesi, nebati motifli koç başı çürütülüp, orijinaline uygun olarak damarsız marmara mermerinden imal edilerek yerine tesbit edilmiştir. Yangının mermer kapı kitabesinde de tahribat yaptığı kabartma yazının bazı harflerinin koptuğu gözlenmiştir. Ancak, kitabenin orijinal ve çok büyük bir kitle olduğu ve strüktürel bir sorunu olmadığından, itina ile temizlenerek yazıları altın varaklanmıştır (Resim:9).

Minarelerde yonu taşı korkuluklarının çok harap olduğu, çatlak ve kabuk kabuk ayrılmış olduğu tesbit edilmiştir. Daha önceki restorasyonda ele alınmayan müzeyyen taş korkuluklar 1/1 ölçekli rölövesine ve itinalı olarak sökülüp indirilen örneğine göre, travertenden imal edilmektedir.

Tesisat işleri: Elektrik tesisatı tümüyle yenilenmiş, sıva ve döşeme arasından geçirilmiştir.

Ahşap işleri: Yanmış ve kömürleşmiş olan kapı, pencere, döşeme, tavan kaplaması ve merdiven orijinal ebat ve malzemesine uygun olarak yeniden imal edilmiştir (Resim.10).

Sıva ve Alçı İşleri: Yangın neticesi özelliğini yitiren iç mekan sıvaları raspa edilerek duvar ve tonozlarda sıva işleri tamamlanmış, alçı profil ve silmeler orijinallerine göre yeniden imal edilmiştir (Resim.11).

2) Cami mekânında:

Yangın strüktürel bir sorun yaratmamış, ancak ısı ve sıcaklık tesirleriyle tahribat oluşturmuştur (Resim.12-13).

Ştuk işleri: Mevcut ştukların orijinal devrinden olduğu, renk, damar ve görünüş olarak somakiye çok benzediği görülmüştür. Ştuklardaki tahribat değişik şekiller gösterdiğinden, farklı müdahaleler uygulanmıştır.

a) Mevcut ştuk satırlarda öncelikle ısı temizliği itinalı bir şekilde yapıldığında, ştukların büyük bir kısmının strüktürel bir sorun olmadığı, ancak malzemenin yaşlanması ile yüzeyinde küçük gözenekler oluşturduğu tesbit edilmiştir. Sağlam ştuklar perdahlanarak satırlar düzeltilmiş, macunlanarak malzeme doyurulmuş ve tekrar perdahlanarak cilalanmıştır.

b) Yangın alevinin yaradığı ve söndürme çalışmaları ile ani ısı kaybına uğradığı tahmin edilen Hünkar Mahfeli ve ona çok yakın kolonlardaki ştuklarda; Malzemenin bağlayıcılık özelliğinde hasar meydana geldiği, çatlak ve kabarmış olduğu görüldüğünden; Çatlaklara ştuk harcı doldurularak zemine yapıştırılmış ve yüzeyi perdahlanarak düzgün bir satıha kavuşturulmuştur (Resim:14).

c) Bağlayıcılık özelliğinin tamamen kayb olduğu veya beton sıva ile eksiklerinin tamamlandığı ştuk satırlarda, mevcudun renk ve damar özelliğini bulabilmek için numunesi yapıldıktan sonra hazırlanan ştuk harcı ile tamamlama yoluna gidilmiştir (Resim.15).

d) Eserin geçirdiği onarımlarda sıva satırların üzerine plastik boya ile somaki taklidi yapıldığı araştırma neticelerinde bulunmuştur. Bu imalatı yapabilmek için; Orijinal ştukların renk ve damar özelliğine göre ayrı ayrı örnekleri yapılmıştır. Bu örneklerde başarı sağlanmış olduğuna inanıldığında somaki taklidi sıvaların raspaşı yapılarak, mevcutlarına uygun ştuk imalatı yeniden yapılmıştır. Ancak geçirdiği devir özelliğini belgelemek amacı ile plastik boya ile yapılmış somaki taklidinden de örnekler bırakılmıştır (Resim.16).

Tamamlanan ve yeniden yapılan tüm ştuk satırlar itina ile cilalanmış, etrafında bulunan ahşap çıtaların çürüyenleri değiştirilmiştir (Resim.17-18).

Kalem işi: İstanbul Bölge Kurulunca onaylanan desen çizimi ve renklendirme projesine göre ana kubbe ve pandantiflerde; Gölgeli ve resim ağırlıklı barok tarzı üslubuna göre ve üç boyutlu hissedilecek tarzda kalem işi yapılmıştır (Resim.19).

Sıva ve Alçı İşleri: Kubbe askı kemerleri aynalarında, onarılan ştuklar etrafındaki tahripolan sıva ve alçı profillerin düşen ve tahrip olan kısımları onarılmıştır. Mevcut alçı süslemelerdeki işler temizlenmiş, bezir sürülerek boyanmış ve tahrib olan altın varak süslemeleri yine altın varak ile onarılmıştır (Resim. 20).

Altın Varak İşleri: Cami mekanında ve Hünkar Mahfeli duvar ve tavanında altın varak süslemeler bulunmaktadır. Alçı kabartmalarda, Çihar-ı Yar-ı güzün levhalarında, minber külahında, ştuk etrafındaki ahşap çıtalarda tahripolan kısımlarda gerekli altın varak onarımları yapılmıştır (Resim. 21).

3. Sağ Hünkar Kasrı mekânlarında:

Araştırma ve belgelemeden sonra, bağlayıcılık özelliği kaybolmuş olan sıva satırları raspa yapılmış, elektrik tesisatı yeniden sıva altına alınmıştır. Tahrip olan ahşap döşeme, giyotin pencere, iç mekan kapıları ve hünkar kasrı giriş ana kapısı orijinal malzeme ve detayına göre yeniden yapılmaktadır. Duvar ve tonozlarda sıva ve zemin hazırlanma işinin neticesinde araştırma sonucu bulunan kalem işi ve üstte bulunan örnekleri bırakılarak, İstanbul III Nolu Bölge Kurulu gereği alttaki kalem işi bezemelere uygun imalat yapılacaktır.

Halen Hünkar Kasrı'nda minareler ve dış cephelerde restorasyon çalışmalarına devam edilmektedir. Restorasyon tamamlandığında, Boğaziçini süsleyen bu şirin eserin tümüyle ibadete açılması mümkün olacaktır.

TARTIŞMA

Başkan - Efendim, oturumun son konuşmacısını da dinledik, teşekkür ediyoruz.

Efendim, ben bir şey söylemek istiyorum. Vakıflar Ortaköy Camii'nde bu kadar güzel bir çalışma içinde, niye o minarelerin gövdesini eskisi gibi oluklu yapmadı da, silindirik şekliyle yaptı?

Sıdika ESEN- Efendim, minareler çok sağlam ve ayakta; ancak korkuluklarımız sağlam değildi, onları değiştirdik. O da bir devir özelliğidir. Ben arz ettim, ştukları değiştirdik, kalemişini değiştirdik; ama kalemişi 1979'da yapılmış bir kalemiştir, bunun kurul kararı da yoktur. Fakat bizim yaptığımız uygulamanın kurul kararı da vardır. Bahsetmiştim 1/1 çizimini, 1/5 renklendirme projesini yaptık ve yüksek ressam tarafından bu renklendirme ve tonlar yapıldı, yerine uygulandı. Ştuklarda da, yine slaytlarda gösterdim- beton sıvalar vardı, beton sıvanın üzerine boya ve üzerine fırça darbeleriyle somakiydi. O yüzden biz yeniledik. 1909 yılında yapılmış bir minareyi, o da bir devirdir- neden yıkalım ve neden öyle bir para harcayalım.

Başkan- Kabul efendim, teşekkür ediyorum.

Bu bildiri konusuyla bir gerçek daha ortaya çıktı. Bakın Vakıfların elinde böyle güzel projeler olduğu sürece, - olabilir, her eser zamanla tahrip görebilir- aynını yapmak çok kolay oluyor. Bunda, hem çalışan arkadaşlar, hem de araştırmacılar kârli çıkıyor.

Gönlül arzu eder ki, her abidemizin noksatsız projeleri tamam olsun Vakıfların arşivinde.

Sabırlarınız için teşekkür ediyorum.

Resim 1: Ortaköy-Büyükmecidiye Camii'nin görünüşü.

Resim 2: Sol taraf hünkar kasrının restorasyon öncesi görünüşü (cami batı cephesi ile birlikte)

Resim 3: Cami giriş cephesinin restorasyon öncesi görünüşü.

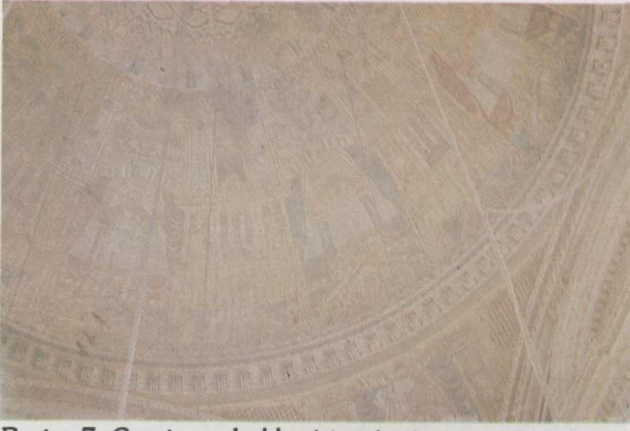
Resim 5: Sol Hünkar Kasrı iç mahallerinin restorasyon öncesi görünüşü.

Resim 4: Sol Hünkar Kasrı iç mahallerinin restorasyon öncesi görünüşü

Resim 6: Son cemaat mahalli zemin katının restorasyon öncesi görünüşü.

Resim 7: Cami ana kubbesi tezyinatının restorasyon öncesi görünüşü.

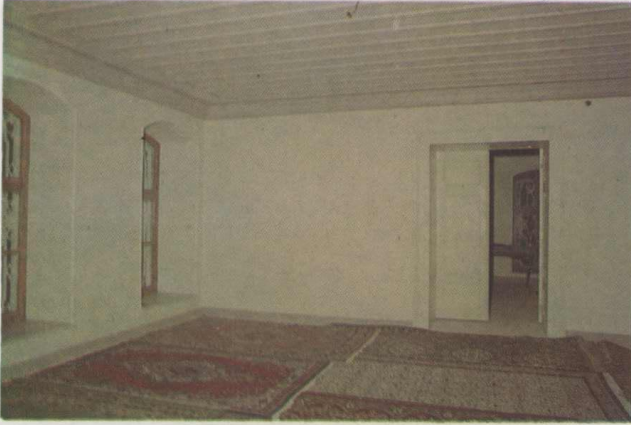
Resim 8: Cami ana mekanı kubbe kasağı kemerlerinde araştırmaların görünüşü.

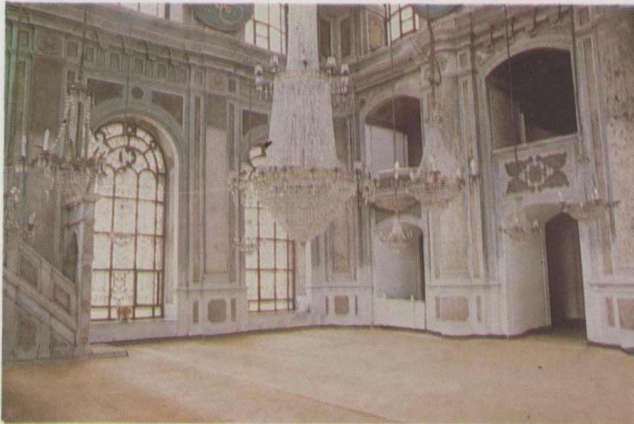
Resim 9: Cami giriş cephesindeki kapı, pencereler ve silmelerdeki onarımların görünüşü.

Resim 10: Son cemaat mahalli zemin katının restorasyon sonrası görünüşü.

Resim 11: Sol hünkar kasrı alt kat sofa mahallinin restorasyon sonrası görünüşü.

234 Resim 12: Cami ana ibadet mekanının restorasyon öncesi görünüşü (doğu-kuzey cephesi alt kat.)

Resim 14: Hünkar mahfelinde yangından tahrip olmuş stuk yüzeyin onarım sonrası görünüşü.

Resim13: Cami ana ibadet mekanının restorasyon öncesi görünüşü (doğu kuzey cephesi üst kat.)

Resim15: Cami ana mekanı kuzey-doğu köşesindeki kolonda ştuk onarımın görünüşü.

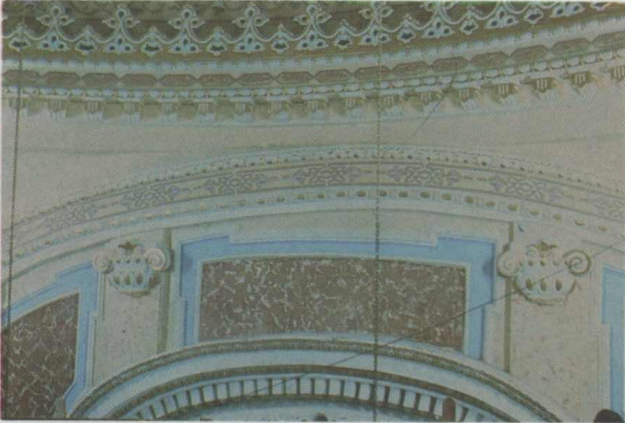
Resim17: Cami ana mekanı batı cephesinin restorasyon sonrası görünüşü.

Resim19: Cami ana mekanı kubbe tezeyinatının restorasyon sonrası görünüşü.

Resim16: Cami ana mekanı kubbe kasağı kemer aynalarında yapılan ştuk imalatının görünüşü.

Resim 20: Cami ana mekanında mahfel çevresi kemerlerde alçı profillerin onarımının görünüşü.

Resim18: Cami ana mekanı kuzey cephesinin restorasyon sonrası görünüşü.

Resim 21: Cami ana mekanında minber külahı ve Ciharı Yarı güzin levhalarının restorasyon sonrası görünüşü.

KAYSERİ-MERKEZ AVGUNLU MEDRESESİ

Mustafa R.ABİCEL

Avgunlu Medresesi, Kayseri İl Merkezinin Yalman Mahallesinde Çifte Medrese diye anılan Gevher Nesibe Medresesi'nin güney-batı köşesinden 30 metre kadar uzağında bulunmaktadır. Aynı zamanda, 1987 yılında onaylanan İmar Plânındaki Mimar Sinan Parkına ait Peyzaj Plânlaması'nın içinde de yer almaktadır (Plan 1).

Büyükşehir Belediyesi'nce, 1987-1988 yıllarında, Mimar Sinan Parkı'nın Peyzaj Plânlamasına başlamak için istimlakini yaptığı binaları yıkmasından sonra, Avgunlu Medresesi'ne ait kalıntıların ortaya çıkmasından önceki durumunu, bu medresede istimlaktan önce yapılan araştırmalarla ilgili yayınlardan derlediğim bilgilere göre anlatmaya çalışacağım.

Avgunlu Medresesi, açık avlulu medreseler grubu içinde, dört veya üç eyvanlı plân şemasına bağlı ve tek katlı olarak yonu taşından inşa edilmiş olup, devşirme hiçbir malzeme kullanılmamıştır.

Ana eyvanıyla kümbeti dışında kalan hacimleri yıkılmış veya değiştirilerek ev haline getirilmiş olan medresenin avlusu toprakla dolmuş ve çok harap bir durumda bulunmaktadır.

Kuzeydeki giriş cephesinin ortasına rastlayan evin damında yarım metre yüksekliğinde bütün silmeleriyle taç kapının bir kanadı belli olmakta ve cephenin tamamı evler arasında kaldığından medreseye güney yönde sokağa bakan ana eyvandaki yıkıntı açıklığından içeri girilmektedir.

Medresenin kuzey-batı köşesindeki kümbetin doğusunda bulunan beşik tonozlu giriş eyvanı tam ana eksen üzerinde değil, biraz kümbet yönüne doğrudur (Resim 1).

Kümbetin altında basık beşik tonozlu cenazelik, üstünde ise sekiz köşeli mescidi bulunmaktadır. İçte kubbe, dışta sekizgen pramidal külahla örtülüdür. Kümbetin sekizgen gövdesi, dam örtüsünün üstünde Çifte Medrese'deki gibi yükseltilmiştir. Alt kattaki cenazeliğe, kümbetin güneyinde bulunan yan eyvandan, üstteki mescide ise giriş eyvanından girilmektedir. Mescit döşemesi yüksekte olduğundan çıkış için merdivene ihtiyaç vardır.

Giriş eyvanının doğusunda iki beşik tonozlu mekân veya tek büyük bir mekanın bulunabileceği yorumu getirilmişse de, gerçek durumun kazı sonrası belli olacağı ifade edilmiştir. Avlunun kuzeyindeki duvarda, tepesi dilimli kemerli mekana ait kapı ile dama çıkan bir merdivenin olduğu kalan izlerden görülmektedir (Resim 2).

Kümbetin güneyinde ve avlunun batısında yer alan yan eyvan, beşik tonozlu olup, avluya kadar uzanmaktadır.

Avlunun güneyinde yer alan ana eyvanın güney duvarı yıkılmışsa da, yonutaşından inşa edilmiş sivri beşik tonozu ve duvarlarının orijinal durumları iyi bir şekilde korunduğu görülmektedir. Ayrıca bu eyvanın doğu ve batısında birer oda bulunmaktadır. Ana eyvanın önünde, ana eyvan tonozundan daha yüksek revak tonozu bulunur. Bu revakın doğu ve batısındaki revaklarla bağlantıyı kuran basık kemerli açıklıkları vardır.

Avlunun doğu ve batısındaki tonozlu revaklar yıkılmış ve sadece birer ayağı ve buna bağlı kemerleri kalmıştır (Resim 1).

Taçkapısı ve kitabesi bulunmayan Avgunlu Medresesi mimari özelliklerine dayanılarak 13. yüzyıl'ın ilk yarısına ait bir Selçuklu Medresesi olabileceği kanaatine varılmıştır.

Yukarıdaki bilgilerin alındığı belgelere göre, 1927-1987 yılları arasında medresede araştırma yapanlar aşağıda sırayla belirtilmiştir.

1- Albert GABRIEL tarafından, 1927-1930 yılları arasında, Kayseri İl Merkezindeki eserler incelenirken bu eser de incelenmiş ve 1931 yılında yayınlanan "**Anadolu'da Türk Anıtları I**" adlı eserin medreseler bölümünün içinde değerlendirilmiş ve ölçekli bir plân çizimi ile fotoğrafı da verilmiştir.

2- Muhittin BİNAN tarafından, 1950 yılında doçentlik tezi olarak hazırlanan "**Türk Saçak ve Kornişleri**" araştırmasında, medresenin kümbet kısmının kornişleri de ielenmiş ve kümbetin korniş detayı ile birlikte fotoğrafı da verilmiştir.

3- Metin SZEN tarafından, 1959-1962 yıllarında medrese incelenmiş ve 1970 yılında yayınlanan "**Anadolu Medreseleri**" adlı eserde Açık Avlulu Medreseler içinde değerlendirilmiş ve ölçekli bir plân çizimi ile fotoğrafı da verilmiştir.

4- Aptullah KURAN tarafından, 1969 yılında yayınlanan "**Anadolu Medreseleri**" adlı eserde Açık Avlulu Medreseler içinde değerlendirilmiş ve ölçekli bir plân çizimi ile fotoğrafları da verilmiştir.

5- Orhan Cezmi TUNCER tarafından, 1986 yılında yayınlanan "**Anadolu Kümbetleri**" adlı eserde, medresenin kümbeti de değerlendirilmiş ve ölçekli rölövesi ile fotoğrafları da verilmiştir.

Bu araştırmaların dışında, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Medresenin onarımı için 1977 yılında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'na müracaat edilmişse de, Vakıflar Genel Müdürlüğünce kamulaştırılması gerçekleştirilemediği nedeniyle 1987 yılına kadar herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Yukarıda isimleri belirtilen araştırmacıardan, Albert GABRIEL, Muhittin BİNAN, ve Orhan Cezmi TUNCER tarafından kitabesi bulunmayan bu XIII. yüzyıl Selçuklu Medresesinin halk arasındaki ismi olan "AVGUN" kelimese ile ilgili çeşitli açıklamaları yapılmıştır.

Albert GABRIEL, menēi ve manası bilinmeden Kayseri'de tekrar edilen AFGUNU kelimesi hakkında hiçbir bilgi toplayamadığını ifade etmiştir.

Muhittin BİNAN, Kayseri Müzesi'nin Mdrt Halit DORAL ile yaptığı görüşmede, bu medresenin (AVGUNLU) olarak isimlendirildiğini ve aynı zamanda şıfalı Kümbet veya şıfalı Medrese isimlerinin de kullanıldığını öğrenmiştir. Ayrıca, avgun kelimesi, kanal ve mecra manasına gelmekte olduğundan, bu medrese içinde vaktiyle bir su bulunduğu, halk arasında bunun şıfalı bir su olarak tanındığını ve Albert GABRIEL'in Afgunu olarak kitabına aldığı ismin Avgunu kelimesinin zamanla değişmiş bir şekli olabileceği kanatine varmıştır.

Orhan Cezmi TUNCER, Avgun kelimesinin Anadolu'da su arkı, kanalı anlamına geldiğini ifade ettikten sonra, bu yapıda da, zamanında avlusunda bir havuz veya şadırvan ile su arkının olabileceğini belirtmiştir.

Bu araştırmacıların dışında, "**Kayseri'de Selçuklu ve Beylikler Devri Binalarında Bulunan Taşçı İşaretleri**" hakkında makale yazan Mehmet ÇAYIRDAĞ da söz konusu makale içinde Avgunlu kelimesi ile ilgili açıklayıcı bilgi vermiştir. Bu açıklamaya göre, avgun, avgın kelimelerinin Kayseri'de su kaynağı, su kanalı anlamında kullandığını ve halen Kayseri Merkez Konaklar Köyü yakınındaki su kanallarına avgun denildiğini, Medreseye de, neden bu ismin verildiğini soruşturduğunda, bina içindeki kümbet-türbenin alt katından (cesetlik) eskiden su kaynağığı, onun için bu ismin verilmiş olduğunu ve hatta bu su kaynağından meydana gelen su birikintisi şıfalı olarak kabul edildiğini ve halkın hastalıklı çocukları bu suya batırdığını ve bu yüzden de kmbete halkın "**şıfalı Kümbet**" ismini verdiğini ifade etmiştir.

Büyükşehir Belediyesince, Avgunlu Medresesi'nin çevresindeki evler de istimlak edilip yıkılınca, medreseye ait kalıntılar kuzey ve güneyde iki ayrı parça halinde meydana çıkmıştır (Resim 3).

Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından, acil olarak 1988 yılı onarım proğramına dahil edilmiştir. Aynı yıl içerisinde, bahse konu medresenin içinde, dışında ve yakın çevresinde yapılacak araştırma hafriyatı ile yapının ana temellerinin tesbiti için Kayseri Koruma Kurulu'ndan karar alındıktan sonra ihalesi yapılmıştır.

Haziran 1989 tarihinde araştırma hafriyatından sonra istenilen restorasyon projesinin hazırlanması için kazı sonrası çizilen 31.1.1989 tarihli rölöve projesi incelendiğinde, kazı öncesi ve sonrasını gösteren rölöve projelerinin karışık, kesit ve cephelerinin de eksik çizilmiş olması nedeniyle, rölöve projesinin yeniden çizilmesi gerekiyordu.

Rölöve çalışmalarını yapmak için Temmuz ayında Avcunlu Medresesi'ne gidildiğinde, hafriyat çalışmaları ile birlikte, kurul kararı ve onaylı restorasyon projesi olmadan buldukları izlere göre yonutaşı kaplamalı ve moloz taşı duvarların inşa edildiği görülmüştür. Yapılan işlerin kurul kararı olmadığından şantiyedeki çalışmalar durdurulmuştur.

Yeniden, mevcut durumun rölövesini çıkarmak için medresede çalışılırken, yayınlarda bulunduğumuz plân örneklerine göre, revak ayakları, oda ve hücrelere ait duvarların temel izlerini araştırmak üzere kazı işlerine devam edilmiş ve olumlu sonuçlar alınmıştır. Ayrıca, medresenin son durumu fotoğraflarla da tesbit edilmiştir (Plan 2).

Hazırlanan 28.3.1990 tarihli yeni rölöve projesindeki plân ile yayınlardaki araştırmacılara ait plân örneklerini karşılaştırdığımızda, kümbetin güneyindeki yan eyvan karşısında ikinci bir yan eyvan ve bu eyvana bakan eyvan tarzındaki mekanın bulunmadığı görülmüştür (Resim 5-6). Çünkü, giriş eyvanının doğusunda, beşik tonozlu, dar ve geniş olmak üzere iki oda bulunmaktadır. Dar olana giriş eyvanından, geniş olanına da avludaki revak altından girilmektedir. Geniş odanın avludaki giriş kapısının sövesiz dışına bitişik ve aynı blok taş üzerinde sövesiz kapı dışına göre burada ikinci bir yan eyvan değil, bir hücrenin mevcut olduğu anlaşılmıştır (Resim 4).

ARAŞTIRMA HAFRİYATINDAN SONRA YAPILAN TESBİTLER:

Avcunlu Medresesi, açık avlulu medreseler grubu içinde, üç eyvanlı plân şemasına bağlı tek katlı olarak kesme ve moloz taştan inşa edilmiştir. Devşirme hiçbir malzeme kullanılmamıştır.

Giriş cephesi doldurulup ev haline getirildiği ve yan cephelerde zamanla yıkıldığı için tam plânı tesbit edilememiştir. Ancak, medresenin doğu ve batısındaki hücreler ile önündeki revakların haricinde kalan kasımların plânı kazı sonucu tam olarak çıkartılmıştır (Çizim 1).

Medresenin kuzeyinde, portal (taç kapı), giriş eyvanı, kümbet, dar ve geniş olan iki oda bulunmaktadır (Resim 5, Çizim 2).

Portal, dışa taşkın ve beşik tonozla örtülmüştür. İki yan duvarları halen mevcuttur. Bu yan duvarlarda portali çevreleyen silmeler oldukça basit olup, kademeli bir şekil almıştır. Batı yan duvarında beşik tonoz örtüye ait yonu taşlarının üzengiden sonraki ilk sırasından kalanları görülmektedir. Ayrıca, giriş kapısının iki tarafındaki sövesiz dışlardan, doğudaki kapı üstündeki kemer üzengisine kadar, diğeri ise daha düşük kotta bulunmaktadır (Resim 5a).

Kümbet, medresenin kuzey-batı köşesinde bulunmaktadır. Kare kaideli ve sekizgen gövdeli olmak üzere iki katlıdır. Kare kaideli kısım, cenazelik katı olup, kuzey-güney doğrultusunda bir basık beşik tonozla örtülmüştür. Sekizgen gövdeli kısım ise mescid olup, içte kubbe, dışta sekizgen pramidal külahla örtülmüştür. Kümbetin sekizgen gövdesi, dam örtüsünün üstünde Çifte Medrese'deki gibi yükseltilmiştir. İnşa malzemesi içte ve dışta kesme taştır (Resim 5b).

Alt kattaki cenazeliğe, kümbetin güneyinde bulunan yan eyvandan girilir. Giriş kapısı sövesiz, dışsız ve lentolu olup, odanın eksenindedir. Doğusundaki ufak mazgal deliği açık, batısındaki ise dıştan kapatılmıştır. Üst kattaki mescide ise giriş eyvanından girilir. Giriş kapısı söveli ve dışlıdır. Söveler üç yönden kapı boşluğunu çevrelemiştir. Bu sövelerin yüzeyinde geometrik geçmelerden oluşan taş işçilikli bezemeler bulunmaktadır. Yüksekte kalan giriş kapısına çıkışın nasıl sağlandığı tesbit edilemedi. Ancak, buraya çıkmak için bir merdivene ihtiyaç vardır. Mescidin kuzeyindeki duvarın alt kısmında bir adet dikdörtgen, söveli ve dışlı pencere vardır. Üsteki pencerelerden, güney, güney-batı, güney-doğu ve doğu yöndekiler mazgal (dehliz penceresi) niteliğindedir; batı, kuzey-batı ve kuzey yöndekiler daralmadan dikdörtgen şeklinde dışa yansır. Kubbe altındaki geçiş öğeleri için köşelere konan pahlı taşlar, yelpazeli, mukarnaslı ve yapraklı (üç dilimli) olarak oyulmuşlardır (Resim 6)).

Alt kattaki kare kaideli cenazelik ile üst kattaki mescidi birbirinden ayırmak üzere profilli silme, kümbetin dört cephesinde de dolaştırılmıştır. Kare plândan, sekizgen gövdeye dış cephede geçmek için boşta kalan köşe pahlanmıştır. Külah alemsiz olarak sonuçlanır (Resim 5, Çizim 3).

Giriş eyvanı, beşik tonoz örtülü, dar ve geniş olmak üzere iki oda bulunmaktadır. Dar olan odaya giriş eyvanından girilir. Giriş kapısı lentolu olup, sövesiz ve dışlıdır. Geniş olan odaya, avludaki revak içinden girilir. Giriş kapısı lentolu olup, sövesiz ve dışlıdır. Lentosu yapraklı (üç dilimli) olarak oyulmuştur. Her iki odanın kuzeyindeki kesme taştan taş kaplı duvar, yarı yükseklikte bırakılmıştır. Geniş

odanın içinde, iki adet betonarme giriş ile doğu duvarında muhdes kapı boşluğu ve iki adet niş bulunmaktadır (Resim 7). Dar olan odanın içinde ise iki adet duvar boşlukları vardır. Odaların duvarları ile tonoz örtülerinde sıva kalıntıları mevcut, fakat orijinal döşeme ve pencereleri bulunamamıştır (Resim 8).

Bu odaların avlu cephesine bakan duvar yüzeyinden dama çıkan merdivene ait taş basamakların izleri vardır. Ancak, bu izlerin üst örtü ile bağlantısı tesbit edilememiştir (Resim 9, Çizim 3).

Kümbetin güneyinde ve avlunun batısında yer alan yan eyvan, doğu-batı doğrultusunda uzanan beşik tonozla örtülü olup, önündeki basık kemerle avluya açılmaktadır. Tonozu, kemeri ile güney ve batı duvarları yıkık durumda, ancak kalıntıları mevcuttur (Resim 9a-9b).

Avlunun güneyinde ve girişin tam karşısında yer alan yan ana eyvanın güney duvarı yıkılmışsa da, kesme taştan inşa edilmiş beşik tonoz örtüsü ve duvarlarının orijinal durumları iyi bir şekilde korunduğu görülmektedir (Resim 10).

Bu eyvanın doğu ve batısında birer oda bulunmaktadır. Bu odalara köşe revaklarının içindeki kapılardan girilmektedir. Her iki odanın giriş kapıları kemerli, sövesiz ve dışlidir. Doğudaki odanın kapısı sağlam durumdadır. Batıdaki odanın kapısının üstündeki kemer taşıyarı sökülümüş, fakat duvar yüzeyinde kemer taşlarının diziliş izleri mevcuttur (Çizim 4).

Bu odaların, doğu-batı doğrultusunda uzanan beşik tonozlu örtüleri ve duvarları yıkılmış, ancak kapıların üstündeki duvar yüzeyinde tonoz üzengisinden itibaren iki sıra taşından bir kısmı yerinde durmaktadır. Tonoz örtü ve duvarlarda kalan izlerden sıvalı olduğu tesbit edildi. Orijinal döşeme mülzemesi ve kotu bulunamamıştır.

Ana eyvanın önünde ve bu eyvanın tonozundan daha yüksek revak tonozu bulunmaktadır (Resim 10).

Köşe revaklarından doğudaki, herşeyiyle sağlam olup, tonoz örtüsü ve duvarları kesme taşla kaplıdır. Ayrıca doğudaki hücrelerin önünde bulunan revak tonozlarına geçişi sağlayan basık kemerli açıklığın kemeri de mevcuttur (Resim 10a). Bu köşe revakının içinde, büyük odanın kuzey duvarına bitişik hücreye girişi sağlayan bir kapı boşluğu da bulunmaktadır. Bu kapı boşluğu bozulduğundan içi moloz taşla örülerek kapatılmıştır. Aynı hücreye ait beşik tonoz örtüsü yıkılmış, fakat kapı üstündeki duvar yüzeyinde kalan izlere göre, doğu-batı doğrultusunda uzandığı anlaşılmıştır.

Batıdaki köşe revakında ise, ana eyvan önündeki revaka açılan kemerin haricinde kalan beşik tonoz örtü ile hücre önündeki revaklara geçişi sağlayan açıklığa ait kemer yıkılmış, fakat kalıntıları mevcuttur. Bu revakin arkasındaki odanın ortasına moloz taştan örülen duvarla, bu mekan küçültülmüş ve ayrılan dar mekan ise kare plânlı hücreye ilâve edilerek (L) plânına dönüştürülmüştür (Resim 10).

Medresenin doğu ve batısında bulunan hücreler önlerindeki revaklar yıkılmış durumdadır. Yapılan araştırma hafriyatından sonra, batıdaki ana eyvana bitişik odanın önündeki hücre ile yan eyvanla birleşen hücre duvarına ait temellerin izi bulunmuştur. Bu nedenle, muhdes olarak yapılan moloz taş duvar ile tek yüzü kesme taş kaplı duvarın sökülmesi gerekmektedir (Resim 10, Çizim 1).

Doğuda ise, mevcut hücre haricinde buldukları duvar izlerinden iki adet dikdörtgen plânlı hücre oluşturulmuştur. Bu hücrelerin oluşumu sırasında, giriş eyvanının doğusundaki geniş odaya ait giriş kapısının dışına, bitişik hücre kapısının dışı, avluya bakan kesme taş kaplı yeni hücre duvarının içine katıldığı görülmektedir (Resim 4, Çizim 1).

Bu iki yeni hücreden güneydekinde yapılan kazı neticesinde, hücrenin tam ortasında yeni bir duvar temeli bulunmuştur. Dolayısıyla, medresenin kuzey ve güneyindeki odaların arasında kare plânlı yan yana sıralanan beş adet hücrenin olabileceği kanaati hasıl olmuştur (Çizim 1).

Aynı zamanda, hücrelerin önündeki tonozlu revaklara ait kare plânlı ayakları taşıyan gayri muntazam taşlardan oluşan temellerin bulunması ve yayınlardaki plân örneklerine de benzemesi nedeniyle, yukarıdaki kabullenmenin uygun olabileceğini düşündürmüştür (Plan 2, Çizim 1)).

Batıdaki hücreler, doğudaki hücrelerin simetrisi olup, yan eyvandan dolayı hücre sayısı bir adet eksik olacaktır.

Hücre önündeki revak tonozları doğu-batı doğrultusunda ve eyvan şeklinde avluya doğru uzanmaktadır. Bu tonozların uzantı şekli yayınlardaki eski fotoğraflarda görülmektedir (Resim 1). Bugün ise ana eyvan önündeki revak tonozuna ait kare plânlı kesme taştan ayakların ön yüzünde, tonoz üzengisinden sonraki ilk sıradaki taşlardan birer adet mevcuttur (Resim 10).

Kümbetin dikdörtgen ve mazgal şeklindeki pencerelerinin haricinde, medreseye ait pencere ile

kapalı ve açık kısımlardaki döşemelerin orijinal kaplama malzemesi ve kotları tesbit edilememiştir (Resim 5).

Kayseri'deki diğer medreselerde olduğu gibi avlu içinde havuz izine rastlanmamıştır.

Araştırma kazısından sonra içte ve dışta 2,30 ve 2,80 m. yüksekliğinde kesme taş kaplamalı ve moloz taştan duvar örülmüştür.

Yayınlardaki eski fotoğraflarda 1950 yılına kadar, kümbetin dam üstündeki sekizgen gövdesi ile pramidal külahtaki kesme taş kaplamaların bozuk olduğu, ancak 1950 yılından sonra inceleme yapanların yayınladığı fotoğraflarda kümbetin bu kısımlarının onarıldığı görülmüştür.

Medresenin mevcut dam örtüsü topraktır.

Medreseye ait kitabe ve yazılı kayıtlar bulunamadığından ve yapının kendisi de çeşitli dönemler geçirdiği için tam tarih tesbit edilememiştir. Mimari özelliklerine dayanılarak 13. yüzyılın ilk yarısına ait bir Selçuklu medresesi denilebilir.

RESTORASYON PROJESİNİN HAZIRLANMASI:

Avgunlu Medresesine ait restorasyon projesinin hazırlanmasında çözümlenmesi gereken başlıca sorunlar şunlardır.

- 1- Portalin (taç kapının) tamamlanması,
- 2- Giriş eyvanından, kümbetin üst katındaki mescide çıkışın sağlanması,
- 3- Doğu ve batıdaki hücreler ile önündeki revakların düzenlenmesi,
- 4- Avlunun batısında ve kümbetin güneyindeki yan eyvanın düzenlenmesi
- 5- Avlunun kuzeyindeki dama çıkış merdiveninin tamamlanması,
- 6- Odalar ile hücrelere ait kapı ve pencere şeklinin belirlenmesi,
- 7- Dam örtüsünde toplanan suların nasıl uzaklaştırılacağı v.s. gibi.

Bu sorunları çözmek için, Kayseri İl Merkezindeki Seraceddin, Huand Hatun, Sahabiye, Hacı Kılıç ve Çifte Medreseler mahallinde incelenmiştir.

Binanın kendi verileri, yıkım ve hafriyat sonucu çıkan izler, Kayseri İl Merkezindeki medreselerin incelenmesi, toplanan belgeler, fotoğraflar ve rölye çalışmalarının bir arada değerlendirilmesi ile binanın inşa edildiği zamanki biçim ve durumun tesbitine çalışılmış ve bundan sora restorasyon projesi çizilmiştir.

Plân şemasındaki eksik kısımlar, medresedeki simetriden ve yayınlardaki plân örneklerinden faydalanmak suretiyle tamamlanabilmiştir (Çizim 5).

Medresenin portalinin beşik tonoz örtüsü, ana eyvan tonozunda yaptığım orantı neticesinde bulunduğu 0.52 sabit sayı ile portal iç açıklığını çarpınca, tonoz yüksekliği bulundu. Çift merkezli sivri beşik tonozu çizmek suretiyle portalin iç açıklığının üstü örtüldü.

Portalin yan duvarlarındaki simeleri belli kota çıkarttıktan sonra düz olarak yükseltip üzeri betonarme harpuşta ile kapatıldı (Çizim 6).

Giriş kapısının üzengiden sonraki kemeri diğer medrese kapılarındaki ebatlarla kıyaslanarak tamamlandı. Kuzey cephe duvarına yerleştirilen betonarme hatılı, giriş kapısının üstündeki kemerin arkasında lento olarak kullanıldı.

Medresenin giriş kapısının mevcut eşik kotundan 20 cm. aşağısındaki kotu, giriş eyvanı ile avlu çevresindeki revak döşemelerinin kotu olarak kabul ettikten sonra, döşemeler buna göre ayarlanmıştır.

Ana eyvanın döşemesi, revak kotundan 25 cm. yüksekte, avlu döşemesini ise 25 cm. aşağıda kabul edilmiş ve bu kotlara göre düzenlenmişlerdir.

Kuzey ve güneydeki odalar ile doğu ve batıdaki hücrelerin döşeme kotları, giriş eyvanının doğusundaki dar odanın döşeme kotuyla aynı olacak şekilde düşünölmüştür.

Kümbetin, üst katındaki mescide, giriş eyvanından çıkmak için Çifte (Gevher Nesibe) Medresedeki kümbetin merdivenine benzer biçimde ve betonarme olarak projelendirilmiştir (Çizim 6-7).

Dama çıkış merdiveninin mevcut basamak kotlarına uygun olarak blok kesme taştan, diğer basamakların ise betondan tamamlanmasının uygun olacağı düşünölmüştür (Resim 5-8).

Diğer medreselerde yapılan incelemeler sonucunda, genelde pencerelerin mazgal tipinde ve tonoz aynasının içinde yapıldığı tesbit edilmiştir. Bu medresenin kümbetinde de mazgal pencere tipi kullanıldığı da gözönünde tutularak, hücre ve odaların pencerelerinin de aynı tarzda yapılmasını kabul ettikten sonra, projelendirilmesi buna göre yapılmıştır (Çizim 9).

Ana eyvanın batısındaki odanın giriş kapısının kemeri, duvar yüzeyinin üzerindeki ize ve doğudaki oda kapısının kemer tipine göre kesme taştan tamamlanacaktır.

Hücrelerin mevcut kapısı bulunamamıştır. Bulunan izlerden sövesiz ve dişli olduğu tesbit edilmiştir. Ancak kemerli veya lentolu olduğunu bilemediğimiz için, medresenin kuzeyindeki mekanların lentolu kapı tipinde oluşu nedeniyle kapıların lentolu olması kabul edilmiştir. Lento kotu olarak da, giriş eyvanının doğusundaki geniş (2 nolu) odanın kapısının üstündeki kotta ve aynı kotta duvar üstünde bulunan hatil gibi betonarmeden yapılması uygun görülmüştür (Çizim 8).

Hücrelerin önündeki revakların tonozlu ve eyvan şeklinde avluya baktığını, yayınlardaki fotoğraflardan tesbit edilmiş ve plân içerisinde yerleştirilmesi bu şekilde yapılmıştır. (Resim 1, Çizim 5)

Yeni yapılacak hücrelerin üst örtüsü beşik tonoz olup, ana eyvanın doğusundaki odaya bitişik hücre duvarındaki izler ile doğu ve batıdaki odaların duvarında bulunan tonozun başlangıç izlerine göre, sözkonusu beşik tonoz örtülerin doğu-batı doğrultusunda uzandığı tesbit edilmiştir. Yeniden inşa edilecek olan tonoz örtülerine ait izlere göre, oda ve hücrelerin beşik tonoz örtüsü moloz taşı, revakların tonozları ise kesme taştan inşa edilecektir. Ayrıca, bu tonoz iç kotları, doğudaki köşe revakının mevcut iç yükseklik kotunda olacak şekilde kotlanmıştır (Çizim 7).

Hücrelerin avluya bakan cepheleri, revakların tonozları ile ayakları ve yan eyvanın duvarları, mevcut izlere göre kesme taştan kaplanacaktır (Çizim 8).

Kümbetin, odaların, hücrelerin, eyvanların ve revakların döşemesi traverten kaplanacaktır.

Odalar ile hücrelere ait duvar ve tonozlar moloz taş olup, üzerine sıva yapıldıktan sonra beyaz badana sürülecektir.

Avluda yapılan hafriyat sonucunda döşeme ve havuz bulunamamıştır. Bu nedenle, avlu döşemesinin paladyen tarzında taş kaplaması, avlu ortasında toplanan suların ise medreseden uzaklaştırılması için bir rögar yapılmasına karar verilmiştir. Rogarda toplaman sular, binanın çevresinde kanalizasyon şebekesi olmadığı için bina dışında yapılacak sızdıma çukuruna akıtılacaktır (Çizim 5).

Dam örtüsü demirli mozaik olup, toplanan sular çötenlerle uzaklaştırılacaktır. Parapet duvarlarının üstüne tek meyilli betonarme harpuşa yerleştirilecektir.

BİBLİYOGRAFYA:

GABRIEL, Albert: **Monuments Turcs d'Anatolie**, Paris 1931, S.59-60 PLANCHE XXV-3.

GABRIEL, Albert: **Kayseri Türk Anıtları**, Çeviri Ahmet Akif Tütenk, ANKARA 1954,S.67

BİNAN, Muhittin: **Türk Saçak ve Kornişleri**, İSTANBUL 1952, S.195,197,201,203

KURAN, Aptullah: **Anadolu Medreseleri I.** ANKARA 1969,S.67-69

SÖZEN Metin: **Anadolu Medreseleri I.** İSTANBUL 1970,S.18-21

BAYBURTOĞLU Zafer: "Anadolu Selçuklu Devri Büyük Programlı Yapılarda Önyüz Düzeni", **Vakıflar Dergisi**, Sayı:XI, ANKARA 1976,S.67-106

ÇAYIRDAĞ Mehmet: "Kayseri'de Selçuklu ve Beylikler Devri Binalarında Bulunan Taşçı İşaretleri" **Türk Etnoğrafya Dergisi**, Sayı:XVIII, ANKARA 1982, S.81,93

TUNCER, Orhan Cezmi: **Anadolu Kümbetleri I.**ANKARA 1986,S.138-140

Resim 1: Aulunun güney cephesinden görünüş (istimlak öncesi).

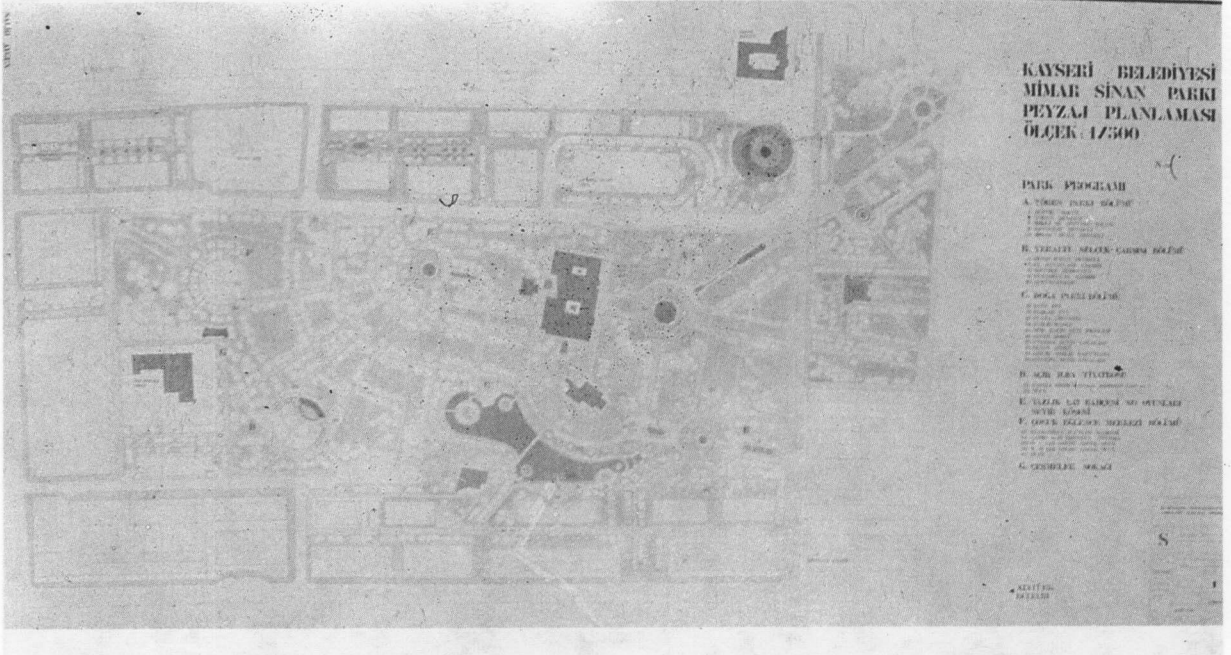

Resim 2: Aulunun kuzey cephesinden görünüş (istimlak öncesi).

Resim 4:
Hücreye ait
sövesiz kapı dışının
yeni duvarla birlikte
görünüşü.

Plan 1: Mimar Sinan Parkına ait peyzaj planlaması.

Resim 3: Medrese kalıntılarının güneyden görünüşü (istimlak sonrası).

Resim 6: Kümbetin üst katının (mescidin) içinden görünüşü.

Resim 7: Giriş eyvanının doğusundaki geniş (2 nolu) odanın içinden görünüşü.

Resim5 :Medresenin kuzey (giriş) cephesinden görünüş.

*Resim 5a:
Medresenin kuzey cephesindeki
taç kapıdan görünüş.*

Resim5b: Medresenin kuzey-batı köşesinde bulunan kümbetten görünüş (hafriyat sonrası).

Resim 9: Aulunun kuzey cephesinden görünüş (hafriyat sonrası).

Resim 9a: Kumbetin önündeki yan eyvanın tonoz kalıntısından görünüş.

Resim 9b: Aulunun batısından görünüş.

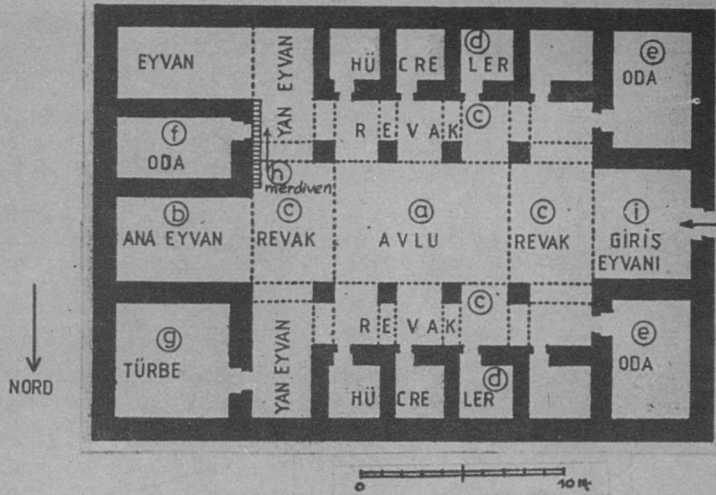

Resim10: Medresenin (avlunun) güneyindeki ana eyvan ile önünde yer alan revaktan görünüş.

Resim 8: Giriş eyvanının doğsundaki dar (1 nolu) odanın içinden görünüş.

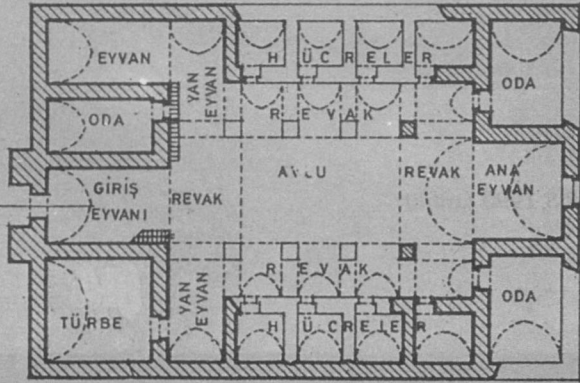
Resim 10a: Ana eyvanın önündeki revaktan yan re-vağa geçişi sağlayan kemerli açıklıktan görünüş.

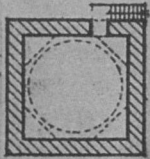

(GABRIEL Albert, Monuments Turcs D'Anatolie I, PARIS 1931, s.60)

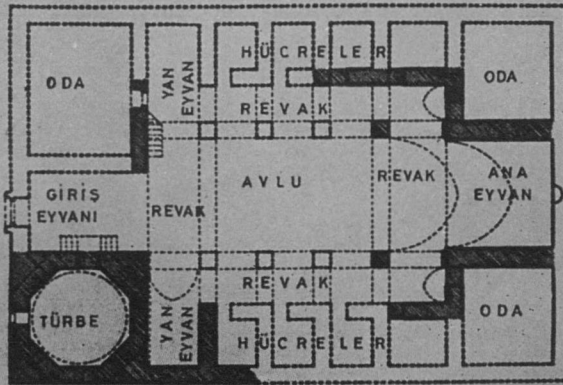
KUZEY

(SÖZEN Metin, Anadolu Medreseleri I, İ.T.Ü. Mim.Fk. İSTANBUL 1970, s.19)

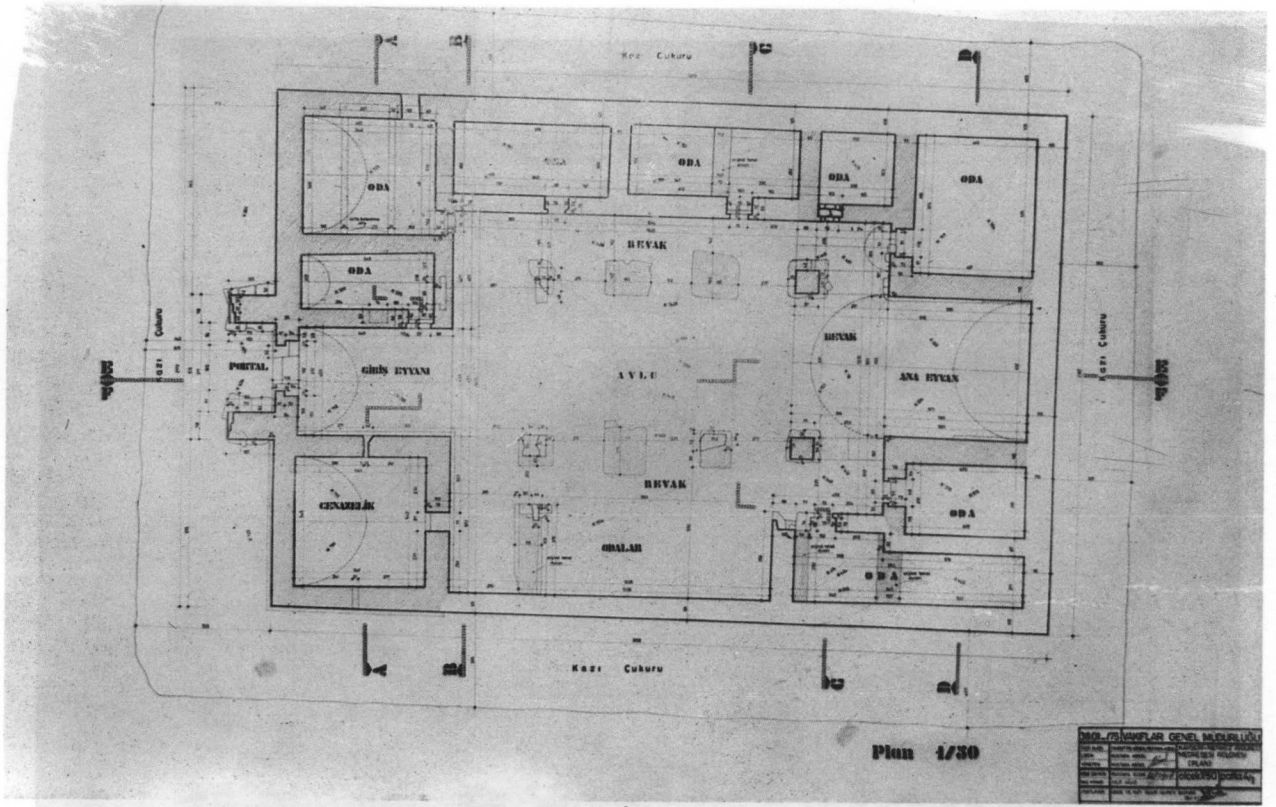

TÜRBE ÜST KATI

(KURAN Aptullah, Anadolu Medreseleri, I, O.D.T.Ü. Mim.Fk. ANKARA 1969, s.68)

Plan 2: Yayınlardaki plan örnekleri.

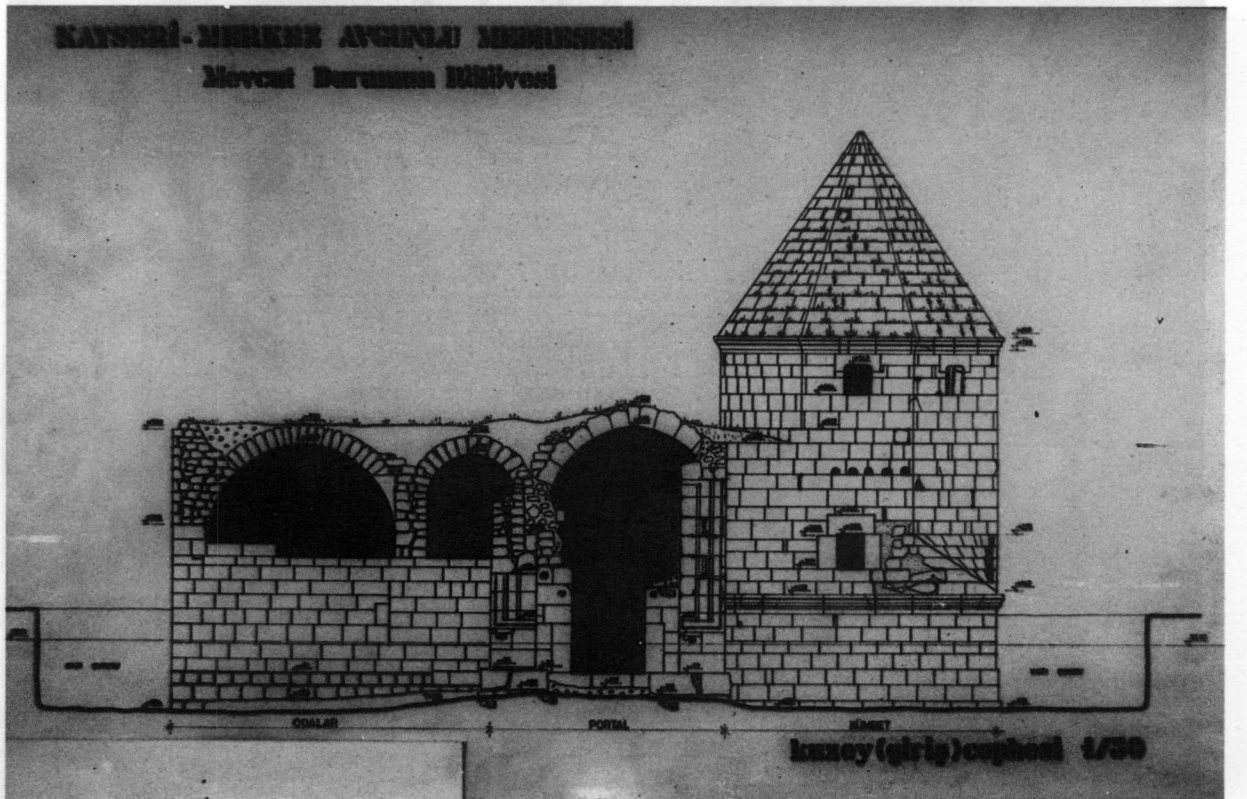

Çizim 1: Rölövenin planı (28.3.1990 tarihli)

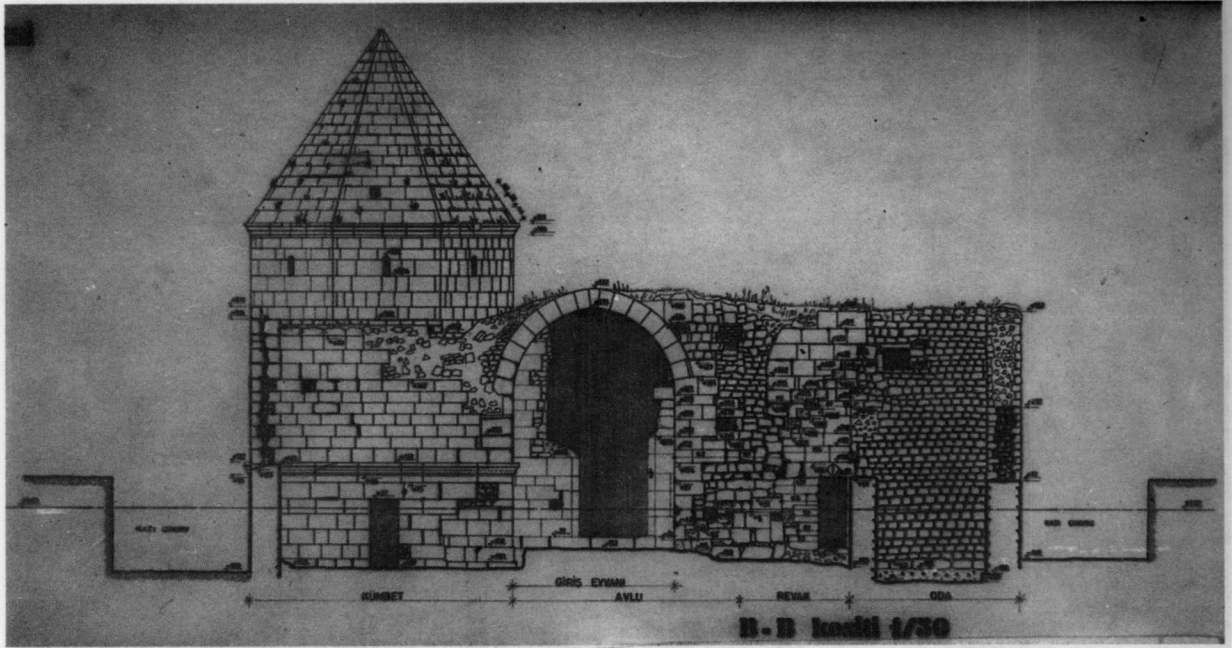
Resim 10. Mevcut Durum

Resim 8. Giriş Odasının İçinde

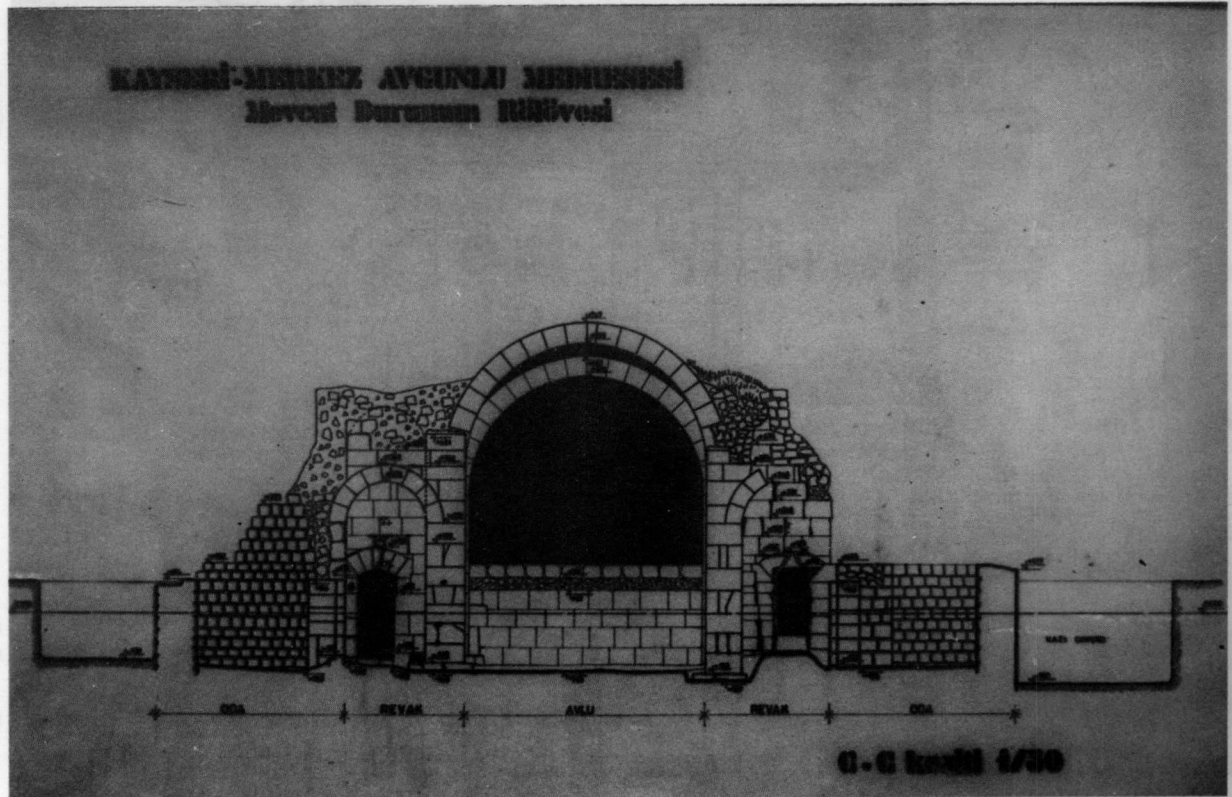
Resim 9. Giriş Odasının İçinde

Çizim 2: Rölövenin kuzey cephesi (28.3.1990 tarihli).

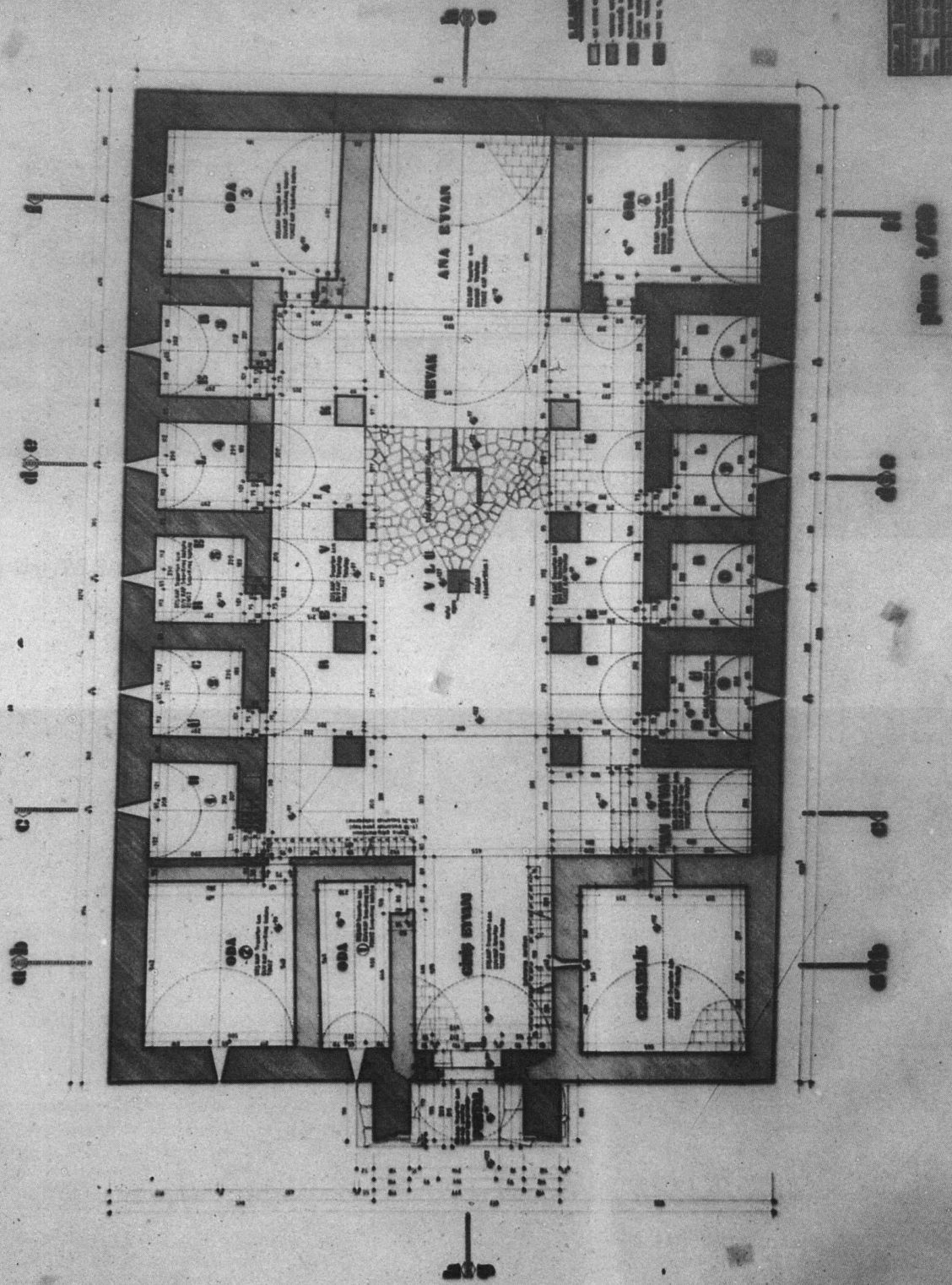

Çizim 3: Rölövenin (B-B) kesiti (28.3.1990 tarihli).

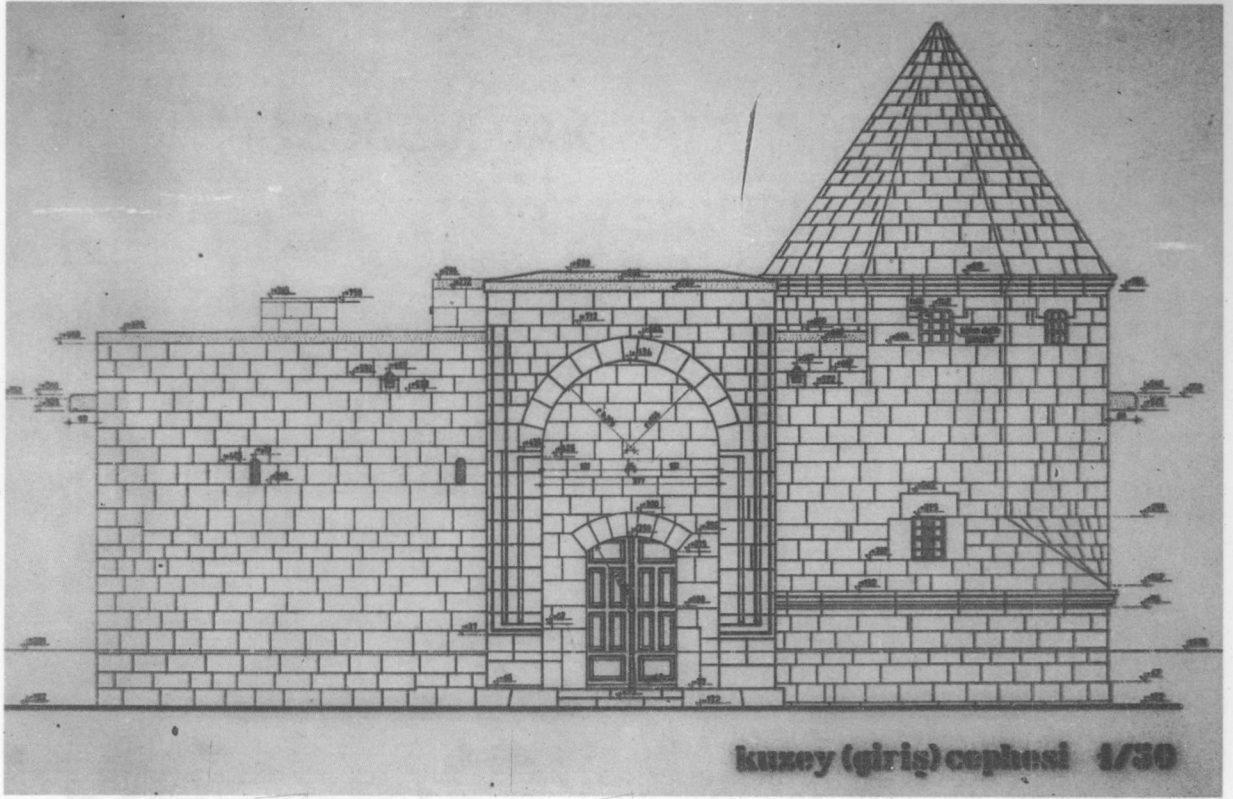

Çizim 4: Rölövenin (C-C) kesiti (28.3.1990 tarihli).

SAĞLIK BAKANLIĞI AĞRI İLİ VE İLÇESİ
Restorasyon Projesi

Çizim 5: Restorasyon projesinin plânı.

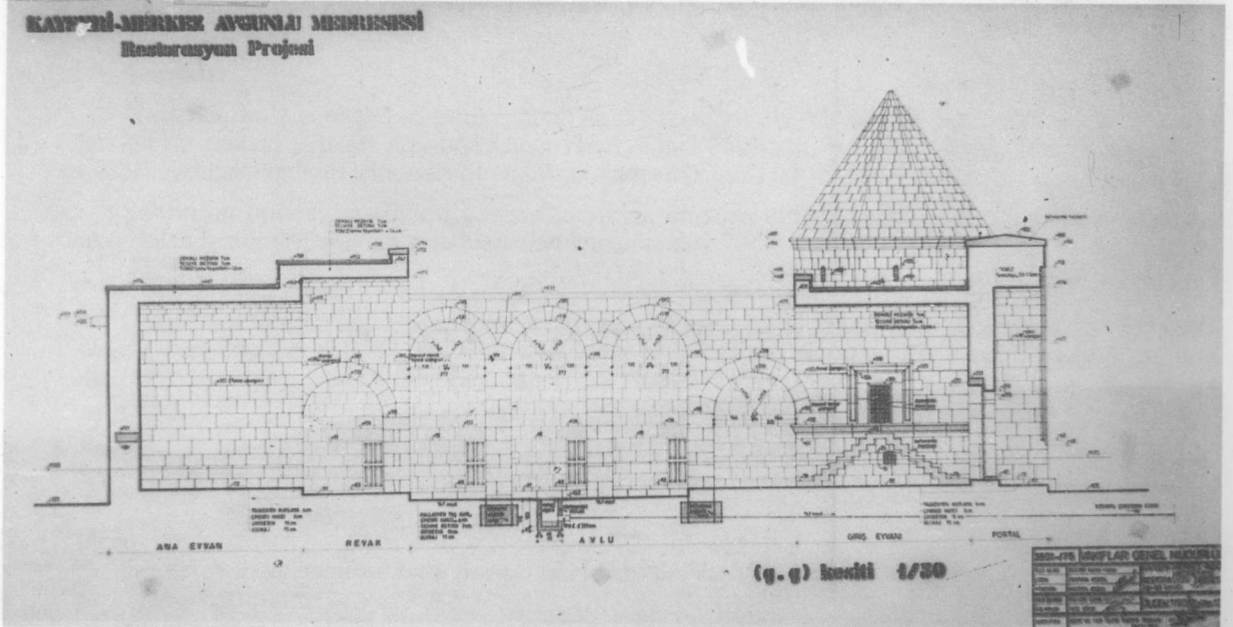

Çizim 6: Restorasyon projesinin kuzey cephesi.

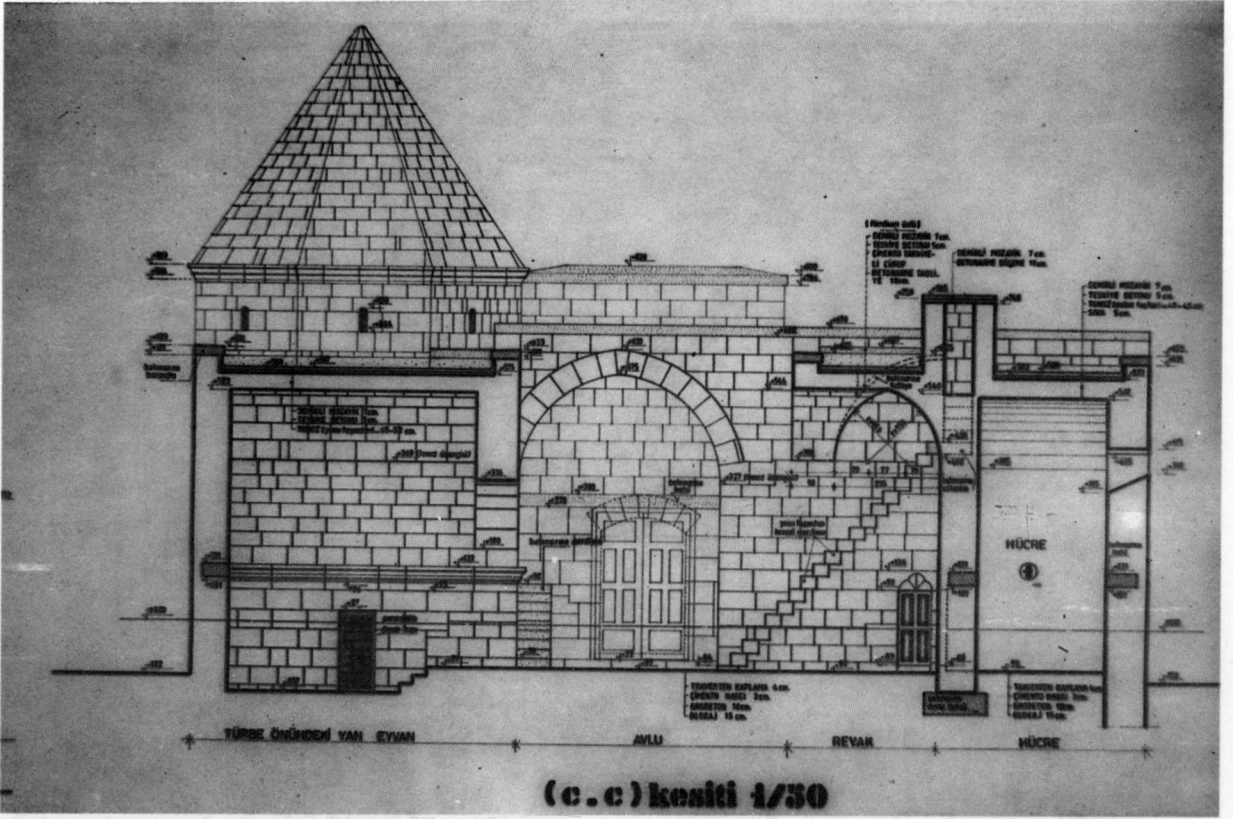
Ancak bölge ve köy Şehzade Mehmet Mesut Şah korumasındaki Selçuklu ordusuyla 1196-1196 yıllarında kesin olarak fethedilmiştir.

1243 Selçuklu-Moğol (Kıpçak) savaşından sonra bölgede bir müddet Candaroğulları hakimiyeti kurulmuş ve kent daha sonra Osmanlı hakimiyetine girmiştir.

Çizim 7: Restorasyon projesinin (G-G) kesiti.

Sofranböründe Eski Murad Paşası Atik Karahan ve Sofranböründe Kale Kapısındaki Mescitler tahribatından sonra 10'ar civarında...

Çizim 8: Restorasyon projesinin (C-C) kesiti.

Çizim 9: Restorasyon projesinin batı cephesi.

